

ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИМ ТАКТИЧНИМ ДІЯМ У ЗАХИСТІ ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ 11-12 РОКІВ

Чорнобай І.М., Ріпак І.М.

Львівський державний університет фізичної культури

Анотація. Розглянуті питання методики навчання індивідуальним тактичним діям у захисті футболістів у 11-12 років, тестування з індивідуальних техніко-тактичних дій у захисті, показники індивідуальних техніко-тактичних дій у захисті під час гри тривалістю 25 хвилин на футбольному майданчику, розміщеному на половині поля. Зроблені висновки, надані практичні рекомендації

Ключові слова: навчання, тактика, захист, дії, показники, тестування

Аннотация. Чорнобай И.Н., Рипак И.М. Совершенствование обучения индивидуальным тактическим действиям в обороне юных футболистов 11-12 лет. Рассмотрены вопросы методики обучения индивидуальным тактическим действиям в обороне футболистов в 11-12 лет, тестирование индивидуальных технико-тактических действий в защите, показатели индивидуальных технико-тактических действий в защите во время игры продолжительностью 25 минут на футбольной площадке, размещенной на половине поля. Сделаны выводы, даны практические рекомендации

Ключевые слова: обучение тактика, защита, действия, показатели, тестирование

Annotation. Chornobay I.M., Ripak I.M. Aspect perfecting of training to individual tactical operations in protection of young footballer in 11-12 years. Questions of technique of training to individual tactical operations in protection of young footballer in 11-12 years, testings of individual technical-tactical operations in protection, metrics of individual technical-tactical operations in protection towards match during game of 25 minutes on a soccer field, on half of field, across. Drawn outputs, practical guidelines are given.

Keywords: training, tactics, protection, operations, metrics, testings.

Вступ.

У процесі навчання і тренування юних футболістів особливе місце має надаватися техніко-тактичній підготовці, на що наголошує багато науковців і спеціалістів футболу (Соломонко В.В., Лисенчук Г.М., Соломонко О.В., 2005, Шамардин А.И., 2002, 1997, Дулібський А.В., Фалес Й.Г., 2001, Віхров К.Л., 2004 та інші) [2, 3, 5, 8, 9, 13, 14].

Тенденцією сучасного футболу є домінування захисних дій у грі висококласних команд [7, 9-11], у зв'язку з чим зростає актуальність навчання індивідуальній тактиці гри у захисті юних футболістів

У посібниках авторів Соломонко В.В., Лисенчук Г.А., Соломонко О.В., 2005, Соломонко В.В., Фалес Й.Г., Хоркавий Б.В., 2007, Шамардин А.И., 2002, Дулібський А.В., Фалес Й.Г., 2001, та інших розглянуті питання моделювання тактичної підготовки юнацьких, аматорських команд з футболу, порівнюються показники техніко-тактичних дій дорослих і юнацьких команд [4, 5, 8-10, 13]. У посібнику та статтях Віхрова К.Л. (2004) з навчання футболу у школі, розглянуто навчання індивідуальним тактичним діям у захисті [2, 3].

Вдосконалення методики навчання тактичним діям футбольної команди можливе на основі аналізу їх ігрової діяльності, тестувань з техніко-тактичної підготовленості пошуку необхідних засобів і методів навчання індивідуальній тактиці гри у захисті. Інтегральним критерієм підготовленості футболістів є показники ігрової (змагальної) діяльності, які визначаються за кількістю виконаних ТТД, їх точністю та надійністю (% браку). З цією метою використовуються педагогічні методи реєстрації ТТД [4 та інші].

Матчі дитячих команд проводяться на зменшених майданчиках, на половині поля, з воротами розміром 2м x 6м, з кількістю гравців на полі у кожній команді - 9. Аналізуючи літературні джерела, нам не вдалося виявити показників змагальних індивідуальних тактичних дій у захисті (закривання, перехоплення, відбирання, протидії передачам, ударам, веденню м'яча, гри воротарів у воротах, на виходах) футболістів 11-12 років. Також, тестових вправ для визначення оволодіння індивідуальними тактичними діями у захисті.

У цьому й полягає актуальність дослідження.

Дослідження виконане згідно ініціативної теми кафедри футболу ЛДУФК „Оптимізація процесу підготовки футболістів з урахуванням особливостей змагальної діяльності у сучасному футболі” на 2007-2010 роки.

Формулювання цілей роботи

Мета дослідження: Вдосконалення методики навчання індивідуальній тактиці гри у захисті футболістів 11-12 років

Об'єкт дослідження. Навчально-тренувальний процес у СДЮСШОР з футболу.

Предмет дослідження. Методика навчання індивідуальній тактиці гри у захисті футболістів 11-12 років.

Завдання: 1. Проаналізувати данні літературних джерел про індивідуальну тактику гри у захисті, методику навчання.

2. Провести опитування тренерів стосовно навчання індивідуальній тактиці гри у захисті футболістів 11-12 років.

3. Визначити показники індивідуальних тактичних дій у захисті футболістів 11-12 років.

Методи дослідження:

1. Аналіз науково-методичної і спеціальної літератури.
2. Опитування дитячих тренерів.

3. Педагогічні спостереження з використанням відеозаписів матчів футболістів 11-12 років.
4. Тестування з індивідуальної тактики гри у захисті.

Результати дослідження.

Науковці практики Лисенчук Г.А., Лоос В.Г., Догадайло В.Г. (1991), Годік М.О. (1979) зазначають, що у 8-11 років має розпочинатися навчання основам тактики гри; у 12-14 років – навчання і початок вдосконалення тактики [6, 4]. Тільки після проходження першого етапу навчання індивідуальним тактичним діям тренер повинен переходити до навчання груповій і командній тактиці гри. До 12-ти років юні футболісти мають оволодівати усіма технічними прийомами.

Вміле і надійне виконання індивідуальних тактичних дій у захисті кожним футболістом є основою для застосування пресингу – принципово ефективної тактики ведення гри в захисті у сучасному футболі [7].

У методичній літературі зазначається, що навчання індивідуальній тактиці захисту має проводитися на всіх етапах підготовки футболістів поступово на теоретичних і практичних заняттях від навчання техніці гри та індивідуальній тактиці до групової та командної тактики [2, 3, 4, 5, 9]. Усі повідомлення тренера мають підкріплюватися наочними посібниками – малюнками з різними тактичними комбінаціями, макетом футбольного поля. Учням пояснюють окремі компоненти індивідуальної тактики захисту. Особливе місце у теоретичних заняттях з тактики займає розбір минулої гри, настанови щодо майбутньої гри.

У програмі для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву авторів Авраменко В.Г., Бобарико О.Е., Гончаренко В.І., Джус О.М., Фалес Й.Г. та ін. [1] метою тактичної підготовки юних футболістів 12 років є формування стандартних тактичних дій в умовах тренування та змагальної діяльності. Основними методами тактичної підготовки згідно програми, мають бути наочний показ вправ, надання словесної інформації, практичне виконання вправ з індивідуальної тактики гри. У програмі на тактичну підготовку відведено 4 години і у розділі теоретичної підготовки Серед теоретичних питань у програмі розглядається класифікація тактики футболу, оцінка ефективності тактики, тактичне мислення. Шляхи подальшого удосконалення тактики гри.

Соломонко В.В., Лисенчук Г.А., Соломонко О.В. (2005) [8] описують відбирання м'яча у вправах 1x1; 2x2; 2x1; 3x2; 3x3; 4x3; квадрат, з нейтральним гравцем. Протидії передачам - вправи: протидії передачам з центральної зони, з флангів. Протидії ударам - вправи: протидії ударам ногою після ведення м'яча суперником у центральній зоні, на флангах, у карному, воротарському майданчику. Протидії ударам головою перед воротарським майданчиком після подачі з флангу, з глибини поля, після розіграшу стандартних положень пасу головою. Протидії веденню м'яча суперником Вправи: протидії веденню м'яча збоку, зустрічно у випаді, пересуванням назад. Перехоплення м'яча. Вправи: суперник знаходиться перед захисником на віддалі 0,5 -1,5 м, отримує пас від партнера. Захисник намагається перехопити м'яч.

Віхров К.Л. (2004) для навчання індивідуальним тактичним діям у захисті пропонує вправи на „закривання” гравців команди суперника і зони розташування гравця; вправи з виходами на перехоплення м'яча; на вибір місця для відбирання м'яча під час прийому чи контролю його іншими гравцями. Ефективними для навчання є ігрові вправи: 2x1; 2x3; 3x2; 3x3; 4x2; 5x5; 6x6; 7x7; 8x8; з одним нейтральним – на удосконалення вміння у виборі місця, у відбиранні м'яча, організації оборони. Вправи виконуються на обмежених ділянках поля, без обмеження торкань м'яча, у 3-1 торкання з цільовими завданнями на індивідуальні захисні дії Розміри майданчика змінюються в залежності від кількості тих, хто бере участь у вправі [2, 3].

Соломонко В.В., Фалес Й.Г., Хоркавий Б.В. (2007) серед вправ з тактичної підготовки пропонують декілька вправ з навчання і вдосконалення індивідуальних тактичних дій у захисті. У вправі № 6 пропонується пасивне виконання відбору м'яча при спробі суперника його обіграти за допомогою дриблінгу. У вправі 26, захисник протидіє нападаючому у відборі; у вправі 28 захисник намагається перекрити зону і перехопити м'яч при передачі в межах штрафного майданчика; у вправі 63 захисник протидіє нападаючим, що грають „у стінку” [10].

У проаналізованих нами літературних джерелах не вдалося виявити тестових вправ на визначення рівня володіння індивідуальними та груповими тактичними діями у захисті, окрім тесту для воротарів – „Дістання підвішеного м'яча кулаком у стрибку” (Фалес Й.Г., Левчук В.Є., 2005) [12].

У зв'язку з цим, нами розроблені контрольні вправи для визначення володіння техніко-тактичними діями перехопленням м'яча польовим гравцем та гри у воротах воротаря.

Контрольна вправа „Перехоплення м'яча”. Гравець розташовується на віддалі 1 метра від легкоатлетичного бар'єру, по середині на відмітці А. З другого боку бар'єру, на відстані 1-го метра від бар'єру проводять паралельну до нього лінію і роблять відмітку В, напроти середини бар'єру. Далі, на цьому ж боці, на відстані 10-ти метрів від бар'єру (перпендикулярно до бар'єру) розташовується тренер з м'ячем (відмітка С). Тренер віддає передачу низом внутрішньою стороною стопи у напрямку до бар'єру, на його середину до відмітки В. М'яч має адресуватися досить жорстко, досягнути мітки В за 1 секунду. Гравець має перехопити передачу, на відмітці В, обминувши бар'єр, і з подальшим веденням м'яча.

Дається по дві спроби з обіганням бар'єру з кожного боку. Контрольна вправа зараховується при її правильному виконанні з обох сторін хоча б один раз в межах 1 секунди. Хронометрист, стоячи збоку на віддалі 3-х метрів, на рівні відмітки В, секундоміром заміряє час від моменту удару по м'ячу тренера до моменту прийому м'яча гравцем на відмітці В, який має становити 1 секунду і менше.

Контрольна вправа „добрий воротар”. Воротар розміщується посередині лінії воріт. Ворота зменшених розмірів 2 м x 6 м. Воротар не має права виходити вперед до нанесення удару по воротах. У тесті виконується десять 9-ти метрових штрафних ударів, після яких м'яч має потрапити у рамку воріт. П'ять краших у команді гравців пробивають по черзі по одному разу п'ять 9-ти метрових штрафних ударів, а потім повторюють серію вдруге, при потребі втретє і далі, до 10-ти попадань у рамку воріт. Воротар, який зловить, або відіб'є 2 штрафних удари, здає контрольну вправу і здобуває звання „добрий воротар”. Воротар, який упіймає чи відіб'є 4 і більше ударів, здобуває звання „воротар-лев”.

Тестування проводилося у групі підготовки СДЮСШОР-4 м. Львова (25 футболістів). Тест „Дістання підвишеного м'яча кулаком стрибку” воротарі виконували з результатом 2,05 м – 1, 80 м. Контрольну вправу „Добрий воротар” виконало 2 воротарі з 5, звання „воротар-лев” здобув 1 воротар. Контрольну вправу „Перехоплення м'яча” виконало 17 футболістів з 25.

Опитування тренерів виявило, що у навчально-тренувальному процесі з командами футболістів 11-12 років на навчання тактиці гри у захисті відводиться менше часу, ніж на навчання тактиці гри у нападі. Навчання окремим індивідуальним тактичним діям у захисті (перехоплення м'яча, закривання суперника, відбирання м'яча, протидія передачам, ударам) відбувається на двох – трьох заняттях в році. Індивідуальні тактичні дії в захисті воротаря проти гравця з м'ячем - відбір м'яча, гра у воротах, гра на виходах вивчалися більш як на десятих заняттях в році. Індивідуальні тактичні дії у захисті вдосконалюються в подальшому на інших заняттях та під час навчально-тренувальних та змагальних ігор. Теоретичні заняття з навчання індивідуальним тактичним діям у захисті як правило, не проводяться. Індивідуальні тактичні дії у захисті проводиться на практичних знаттях, переважно при одночасному розгляді тактичних дій у нападі. Для перевірки підготовленості футболістів з індивідуальної тактики гри у захисті тренери застосовують контрольні вправи з виконанням індивідуальних техніко-тактичних дій у захисті. Оцінюється правильність, швидкість, своєчасність виконання техніко-тактичних дій.

Аналіз тактичних показників під час ігор юних футболістів здійснювався за методикою реєстрації техніко-тактичних дій у захисті під час візуального спостереження за матчами за допомогою розробленої нами схеми. Спостереження за індивідуальною тактичною дією у захисті „закривання гравця” нами не проводилося.

В ході дослідження у 2007 році переглянуто і проаналізовано 12 матчів за участю дитячих футбольних команд м. Львова та області. Матчі записувалися на касетну відеокамеру „Panasonic” –NV-GS320. Перегляд запису матчу здійснювався після підключення відеокамери до телевізора „JVC” і ретрансляції гри в режимі „відео”.

Юні футболісти, в іграх на половині поля 2 тайми по 25 хвилин за гру в середньому перехоплювали м'яч у суперників 78,41 разів (рис. 1), при цьому брак виконання становив 49,5%; грали у відборі 76,6 разів, з браком виконання 52,83%; протидіяли веденню м'яча 46,0 разів, з браком виконання 51,0%; протидіяли передачі м'яча 73 рази, з браком виконання 65,8%; протидіяли нанесенню ударів у ворота 11,25 разів, з браком виконання 56,4%. Воротарі виконували 4,92 відборів м'яча, з браком виконання 53,7%; грали на виходах з воріт 6,08 разів, з браком виконання 48%; грали у воротах 9,0 разів, з браком виконання 41,9%.

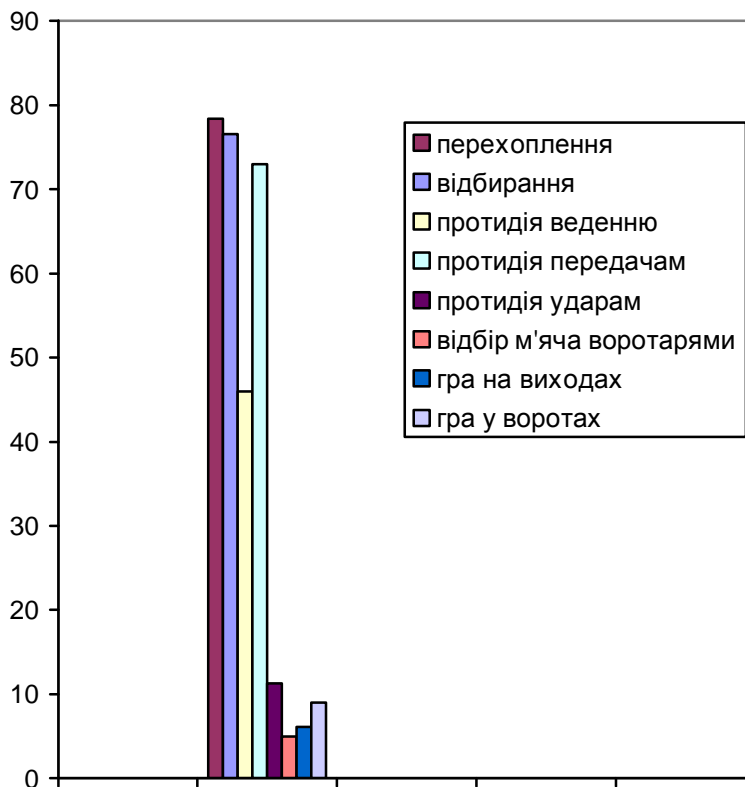

Рис. 1. Середні показники виконання за гру індивідуальних тактичних дій у захисті футболістів 11-12 років

Під час перегляду ігор команд віком 11-12 років на цілому полі з 11-ма гравцями 2 тайми по 25 хвилин, спостерігається виконання меншої кількості техніко-тактичних дій у захисті, в порівнянні з грою на пів поля.

Висновки.

1. У сучасному футболі у грі висококласних команд першочергова увага приділяється організації та виконанню техніко-тактичних дій у захисті, у зв'язку з чим, зростає потреба навчання індивідуальній тактиці гри у захисті юних футболістів

2. У літературних джерелах з тактики гри у футбол віддається перевага навчальним вправам з тактики гри у нападі. У навчально-методичному забезпеченні з тактики гри у футбол не виявлено показників з індивідуальної тактики гри у захисті юних футболістів у іграх, що відбувалися на половині стандартного поля, з дев'ятьма гравцями у складі команди.

3. У навчально-тренувальному процесі з командами учнів 11-12 років, що займаються у шкільних футбольних секціях на навчання тактиці гри у нападі відводиться більше часу, ніж на навчання тактиці гри у захисті. Питання індивідуальної тактики гри у захисті недостатньо розглядаються на теоретичних заняттях, недостатньо використовується аналіз відеоматеріалів.

4. У спеціальних літературних джерелах не передбачено тестових вправ для оцінки рівня підготовленості футболістів з тактики гри у захисті. У тесті для воротарів „Діставання підвішеного м'яча кулаком стрибку” не розроблено шкали оцінок виконання тесту. В оцінці виконання тесту необхідно враховувати зріст воротаря.

Тренери дитячих команд для визначення тактичної підготовленості своїх підопічних на тренуваннях послуговується контрольними вправами. Запропоновані нами контрольні вправи сприяють визначенню підготовленості юних футболістів з індивідуальної тактики гри у захисті.

5. Навчання індивідуальним тактичним діям має поєднуватися з розвитком здібності до миттєвої оцінки ситуації, вибору правильного місця розташування; швидкості мислення, швидкісних якостей взагалі. Основою успішних дій у захисті є вибір позиції. Футболісти 11-12 років виконують індивідуальні техніко-тактичні дії у захисті зі значним відсотком браку, що вказує на незформованість вмінь, навичок виконання цих дій юними гравцями.

6. На зменшених полях юні гравці частіше виконують індивідуальні тактичні дії з м'ячем, ніж на полях стандартних розмірів. Серед індивідуальних тактичних дій у захисті юні футболісти найчастіше виконують перехоплення м'яча, відбір м'яча, протидії передачам, веденню, зі значними відсотками браку виконання (49,5% - 68,5%). У навчанні необхідно особливу увагу звернути на перехоплення м'яча, як одного з найважливіших способів індивідуальних тактичних дій у захисті, а також інші тактичні дії, зокрема на протидії ударам та індивідуальній тактиці гри воротарів у захисті, від чого в значній мірі залежить результат гри.

Перспективи подальших досліджень. Подальший аналіз індивідуальних техніко-тактичних дій у захисті юних футболістів, методики навчання; розробка комплексу тестових вправ для оцінювання індивідуальних техніко-тактичних дій у захисті.

У навальних засобах надати ширше коло вправ з індивідуальної тактики гри у захисті для юних футболістів, розробити теми теоретичних занять з цих питань, тести для оцінки рівня підготовленості учнів з тактики гри у захисті.

Література

1. Авраменко В.Г., Бобарико О.Е., Гончаренко В.І., Джус О.М., Дуніхін П.М., Фалес Й.Г. та ін.. Футбол. Навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності.- Київ: Республіканський науково-методичний кабінет Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту, 2003. – 105 с..
2. Віхров К.Л. Футбол у школі: Навчально-методичний посібник.- К.: Комбі ЛТД, 2004.- 256 с.
3. Віхров К.Л. Тактика захисту. // Журнал „Фізичне виховання в школі», №4, 2004.– К: «Педагогічна преса», 2003.- С. 17-21.
4. Дулібський А.В.. Моделювання тактичних дій у процесі підготовки юнацьких команд з футболу.- К: Науково-методичний комітет Федерації футболу України.- 2001.- 130 с.
5. Дулібський А.В., Фалес Й.Г.. Техніко-тактична підготовка юних футболістів.- К: Науково-методичний комітет Федерації футболу України.- 2001.
6. Лисенчук Г.А., Лоос В.Г., Догадайло В.Г. Тактика футболу - К., 1991. -86с.
7. Петрович Любо. Прессинг как тактический принцип в современном футболе. Методические материалы для тренеров профессиональных и детско-юношеских команд по футболу, проходящих обучение в центре лицензирования федерации футбола Украины (по материалам ФИФА, УЕФА, и ФФУ). Федерация футбола Украины. Центр лицензирования. Технический комитет.- К: ЧП «АртИнформМен».- 2007.- С. 23-34 .
8. Соломонко В.В., Лисенчук Г.А., Соломонко О.В.. Футбол. Посібник для футболістів і тренерів аматорського футболу.- К: Олімпійська література, 2005.- 193 с.
9. Соломонко В.В., Лисенчук Г.А., Соломонко О.В.. Футбол. Видання друге, виправлене і доповнене. Підручник для студентів вищих учбових закладів фізичного виховання і спорту.- К.: Олімпійська література, 2005.- 295с.
10. Соломонко В.В., Фалес Й.Г., Хоркавий Б.В.. Футбол. Навчально-методичний посібник для тренерів дитячо-юнацького та аматорського футболу.- Львів: ЛКТ ЛНАВМ ім. С.З. Гжицького- 2007.- 134 с..
11. Федерация футбола Украины. Центр лицензирования. Технический комитет. Тенденции развития современного футбола /Методические материалы для тренеров профессиональных и детско-юношеских команд по футболу, проходящих обучение в центре лицензирования федерации футбола Украины (по материалам ФИФА, УЕФА, и ФФУ).- К: ЧП „АртИнформМен”.- 2007.- С. 1-23.
12. Фалес Й.Г., Левчук В.С.. Тестування у футболі та міні-футболі. Метод. посіб.- Львів: НВФ „Українські технології”, 2005.- 112 с.
13. Шамардин В.Н. Моделирование подготовленности квалифицированных футболистов- Учебное пособие.- Днепропетровск Пороги, 2002.- 200 с.
14. Шамардин В.Н., Савченко В.Г. Футбол. Учебное пособие. - Днепропетровск Пороги, 1997. - 238 с.

Надійшла до редакції 03.10.2008р.